

Dle rozdělovníku

ČÍSLO JEDNACÍ
KULK 19513/2021
OŽPZ 1669/2020 OZOP

OPRÁVNĚNÁ ÚŘEDNÍ OSOBA/LINKA/E-MAIL
Mgr. Waldhauserová/621
irena.waldhauserova@kraj-lbc.cz

LIBEREC
31. března 2021

ROZHODNUTÍ

Krajský úřad Libereckého kraje, odbor životního prostředí a zemědělství (dále jen „krajský úřad“), jako orgán ochrany přírody příslušný podle § 75 a § 77a odst. 5 písm. h) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), posoudil žádost právnické osoby Mendelova univerzita v Brně, Lesnická a dřevařská fakulta, se sídlem Zemědělská 1, Brno, IČO: 62156489 (dále jen „žadatel“), o povolení výjimky ze základních ochranných podmínek zvláště chráněných druhů živočichů ve smyslu ustanovení § 50 odst. 2 zákona ze zákazu škodlivě zasahovat do jejich přirozeného vývoje, rušit je, chytat, držet a dopravovat (dopravovat pouze nalezené uhynulé kusy). Dle přílohy č. III vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona, ve znění pozdějších předpisů, se jedná o kriticky ohrožený druh, vlka obecného, a silně ohrožený druh, rysa ostrovida. Povolení výjimky je požadováno pro monitoring a odchyt vlka obecného a rysa ostrovida. Monitoring má být prováděn pomocí GPS telemetrie, a to na území Libereckého kraje mimo chráněné krajinné oblasti (dále jen „CHKO“). Též žadatel požaduje povolit averzivní podmiňování pro vlky vykazující nežádoucí chování.

Krajský úřad, jako příslušný orgán ochrany přírody, podle ustanovení § 56 odst. 1 a § 56 odst. 2 písm. a), b) a d) zákona

povoluje žadateli výjimku

ze základních ochranných podmínek zvláště chráněného druhu živočicha v kategorii kriticky ohrožených dle přílohy č. III vyhlášky, **vlka obecného** (*Canis lupus*), a zvláště chráněného druhu živočicha v kategorii silně ohrožených dle přílohy č. III vyhlášky, **rysa ostrovida** (*Lynx lynx*), uvedených v ustanovení § 50 zákona, konkrétně ze zákazu zasahovat do jejich přirozeného vývoje, rušit je, chytat, držet a dopravovat (dopravovat pouze uhynulé kusy). Jedná se o zvláště chráněné druhy živočichů, které jsou chráněny dle práva Evropských společenství.

Výjimka se povoluje pro záměr žadatele, kterým odchyt vlka obecného a rysa ostrovida a jejich monitoring pomocí GPS telemetrie a též averzivní podmiňování pro jedince vlka obecného vykazující nežádoucí chování.

Účastníkem správního řízení podle § 27 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), je:

Mendelova univerzita v Brně, Lesnická a dřevařská fakulta, Zemědělská 1, Brno, IČO: 62156489

Výjimka se povoluje za následujících podmínek:

1. **Odchyt nebude probíhat v citlivém období výchovy mlád'at vlků a rysů, tj. od 15. 4. do 31. 7.**

2. Během období, pro které je výjimka povolována, budou na území Libereckého kraje mimo chráněné krajinné oblasti **odchyceny maximálně tři jedinci vlka obecného a dva jedinci rysa ostrovida**. Do tohoto počtu jsou zahrnuta i území Krkonošského národního parku (dále jen „KRNAP“) a vojenských lesů. **U vlka bude odchyt pokračovat pouze do dosažení celkového max. počtu 7 jedinců ze střeoevropské nížinné populace v rámci celé ČR.**
3. **K odchytu vlka obecného budou použity výhradně certifikované nášlapné pasti**, tj. nášlapná past se smyčkou Belisle nebo nášlapná past soft catch (leghold trap) typ EZ Grip Traps.
4. **K odchytu rysa ostrovida bude použit výhradně průchozí sklopec s min. délkou 2,6 m a se středovým nášlapným zařízením. Použití sklopce je možné pouze v lokalitách, kde se nepohybuje vodící samice nebo samice v pokročilé fázi březosti.**
5. **Každé odchyťové místo bude paralelně monitorováno min. dvěma plně funkčními nezávislými systémy (např. typu fotopast s GSM modulem), které budou nastaveny do takového režimu, aby okamžitě předaly informace o aktivaci odchyťového zařízení a odchytu zvířete** v konkrétním místě. Funkčnost těchto systémů bude ověřována min. 2x denně. Pokud bude indikován technický problém, byť u jednoho systému, funkčnost tohoto systému bude ještě týž den ověřena fyzickou návštěvou.
6. Bude zajištěno, že **odchyťový tým dorazí na místo úspěšného odchytu do 30 min od zjištění přítomnosti chyceného zvířete v případě vlka a do 4 hodin v případě rysa odchyceného do sklopce.**
7. **Se zvířaty budou manipulovat pouze odborně způsobilé osoby**, tj. veterinář a zaměstnanci žadatele s osvědčením k práci s pokusnými zvířaty dle zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.
8. **Manipulace se zvířaty bude probíhat jen nezbytně nutnou dobu** pro změření základních biometrických údajů, zjištění váhy zvířete, odebrání biologických vzorků (krev, trus, srst, vzorky kůže, stěry ze sliznic, ektoparaziti), nasazení GPS telemetrického obojku a v případě vlka aplikace RFID čipu.
9. Část obojku bude zhotovena z rozložitelného bavlněného proužku, který se časem rozpadne, a **zvířeti tak obojek po 2-3 letech sám odpadne.**
10. **Umístění odchyťových zařízení bude provedeno po předchozím oznámení jejich polohy krajskému úřadu, písemně či e-mailem.**
11. **Úspěšně realizovaný odchyt** zvířete na území, kde je krajský úřad příslušným orgánem ochrany přírody, tj. Libereckého kraje mimo území chráněných krajinných oblastí (dále jen „CHKO“), Krkonošského národního parku (dále jen „KRNAP“) a vojenských lesů, **bude do 24 hodin oznámen** krajskému úřadu a v případě vlka i garantovi Programu péče o vlka obecného na Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR (dále jen „AOPK“).

12. Žadatel bude **do jednoho měsíce od odchyту vlka obecného ze střeđoevropské nížinné populace kdekoli na území ČR**, kde není krajský úřad příslušným orgánem ochrany přírody, **krajský úřad informovat** o tom, že zvíře odchytl.
13. Krajskému úřadu a v případě vlka i garantovi Programu péče o vlka obecného budou **jednou měsíčně zasílána základní průběžná data o pohybu sledovaných jedinců** odchycených na území, kde je krajský úřad příslušným orgánem ochrany přírody (tj. Liberecký kraj mimo území CHKO, KRNAPu a vojenských lesů).
14. **Nález mrtvého jedince** vlka obecného či rysa ostrovida bude krajskému úřadu oznámen **nejpozději do tří dnů**.
15. Žadatel umožní krajskému úřadu provést kontrolu plnění podmínek vydané výjimky, a to i fyzickým zjištěním.
16. **O záměru a formě plašení** za účelem averzivního podmiňování jedinců vlka obecného bude **krajský úřad předem informován** a bude též informován o tom, že žadatel **plašení konkrétního jedince konzultoval s garantem Programu péče o vlka obecného na AOPK**, včetně výsledku této konzultace.
17. Získaná data z monitoringu budou průběžně, v tříměsíčních intervalech, **zadávána do Nálezové databáze ochrany přírody**.
18. Krajskému úřadu bude taktéž každoročně k 31. 12. kalendářního roku **předložena písemná zpráva o činnostech provedených podle této výjimky za tento kalendářní rok**, která bude obsahovat také zhodnocení realizovaných činností ve vztahu k výzkumné činnosti.
19. Pokud bude žadatel při odchytu úspěšný a bude mít k dispozici telemetrická data, **do 31. 12. 2027 bude min. jednou vhodným způsobem publikovat svá zjištění formou a způsobem dostupným široké veřejnosti**.
20. Výjimka je povolena do 31. 12. 2025.

O d ů v o d n ě n í

Krajský úřad obdržel dne 3. 11. 2020 žádost žadatele o povolení výjimky z ochranných podmínek zvláště chráněných druhů živočichů, vlka obecného, dle ustanovení § 56 zákona. Záměrem, pro který je výjimka požadována, je monitoring a odchyt vlka obecného a rysa ostrovida. Monitoring má být prováděn pomocí GPS telemetrie a dle žádosti podané na krajský úřad má probíhat na území Libereckého kraje mimo chráněné krajinné oblasti.

Monitoring a odchyt vlka obecného a rysa ostrovida žadatel plánuje realizovat dlouhodobě, žádá proto o udělení výjimky do 31. 12. 2025. Během tohoto pětiletého období budou na území Libereckého kraje mimo chráněné krajinné oblasti odchyceny maximálně tři jedinci vlka obecného a dva jedinci rysa ostrovida. Odbornými guaranty výzkumu jsou Mgr. Miroslav Kutal, Ph.D., a Mgr. Martin Duřa, jejichž životopisy žadatel doplnil dne 6. 11. 2020.

Dopis obsahující oznámení zahájení předmětného řízení odeslal krajský úřad dotčeným subjektům až měsíc po obdržení žádosti, protože v rámci zahájeného správního řízení se krajský úřad dověděl, že identická či podobná žádost byla žadatelem podána na všech 14 krajských úřadů (vyjma Magistrátu

hlavního města Prahy). Proto se před učiněním úkonů v tomto řízení krajský úřad na jeho počátku snažil v e-mailové a telefonické komunikaci přesvědčit Ministerstvo životního prostředí ČR (dále jen „MŽP“), že s ohledem na komplexnost a rozsah projednávané problematiky, hospodárnost řízení a jednotnost rozhodování by bylo optimální variantou tato správní řízení ústředním orgánem státní správy ochrany přírody atrahovat a vydat jedno rozhodnutí pro celou ČR a nikoli řízení drobit a zapojovat další orgány státní správy (na území Libereckého kraje konkrétně MŽP, odbor výkonu státní správy V, a Správu KRNAPu). Tato snaha však byla zcela neúspěšná.

Proto krajský úřad dopisem ze dne 3. 12. 2020 oznámil zahájení správního řízení o udělení výjimky známým účastníkům řízení, tj. žadateli a obcím na území Libereckého kraje, které leží celé nebo i částí katastru mimo území CHKO České středohoří, CHKO Český ráj, CHKO Lužické hory, CHKO Jizerské hory, CHKO Kokořínsko – Máchův kraj a území KRNAPu a jeho ochranného pásma.

Zároveň byla v souladu s ustanovením § 70 zákona informována občanská sdružení a nevládní organizace. K řízení se žádná nevládní organizace ani občanská sdružení nepřihlásilo.

Vzhledem k nedostatkům žádosti bylo součástí výše uvedeného dopisu i usnesení (č.j. KULK 86848/2020 ze dne 3. 12. 2020), kterým krajský úřad řízení přerušil a určil žadateli lhůtu k odstranění nedostatků žádosti. Zároveň krajský úřad vyzval žadatele, aby svou žádost doplnil o:

- specifikaci území, kde odchyt vlka obecného a rysa ostrovida může, nebo naopak rozhodně nebude probíhat, tj. zda je možné předpokládat odchyty v bývalém vojenském prostoru Ralsko (kde velkou část lesních pozemků spravuje státní podnik Vojenské lesy a statky), na území KRNAPu či v prostoru národních přírodních rezervací a památek. Na těchto územích není krajský úřad příslušným orgánem ochrany přírody a musel by žádost v dané části věcně a místně příslušnému orgánu postoupit.
- upřesnění, zda žadatel požaduje povolit výjimku i pro realizaci averzivního podmiňování u vlků, o kterém žadatel pojednává pouze ve zdůvodnění žádosti. Nebylo možné jednoznačně dovést, zda žadatel žádá o výjimku i pro tuto činnost, nebo ji pouze zmiňuje jako návaznou aktivitu na zjištění nežádoucího chování při monitoringu, pro který je o výjimku žádáno.
- specifikaci rozsahu monitoringu v rámci středoevropské nížinné populace vlka, tj. předpokládaný (či požadovaný) celkový počet odchycených jedinců v této populaci v průběhu následujících pěti let.

Nedostatky žádosti žadatel odstranil doplněním svého podání o výše uvedené skutečnosti dopisem ze dne 21. 1. 2021 a následně pak ještě e-mailem ze dne 26. 1. 2021. Z tohoto dopisu a e-mailu vyplynulo, že odchty budou probíhat na celém území Libereckého kraje s výjimkou CHKO a maloplošných chráněných území v kategorii národní. Dále též, že žadatel požaduje povolení výjimky i pro averzivní podmiňování jedinců vykazujících nestandardní chování, tj. jejich cílené plašení různými podněty včetně např. střelby gumových projektilů, které se ukázalo jako nejúčinnější pro změnu nežádoucího chování v případě medvědů. Žadatel také uvedl, že v rámci ČR plánuje v příštích pěti letech odchytit max. sedm jedinců vlka obecného ze středoevropské nížinné populace.

Na základě tohoto doplnění žádosti krajský úřad usnesením č.j. KULK 8468/2021 ze dne 3. 2. 2021 postoupil žádost v části týkající se lesních pozemků ve správě státního podniku Vojenské lesy a statky Ministerstvu životního prostředí ČR a v části týkající se území KRNAPu a jeho ochranného pásma Správě KRNAPu.

Doplněním žádosti žadatelem odpadla překážka, pro niž bylo řízení přerušeno, a správní řízení pokračovalo. Ve smyslu § 65 odst. 2 a § 36 odst. 3 správního řádu krajský úřad o tomto doplnění žádosti účastníky řízení informoval dopisem ze dne 23. 2. 2021 s tím, že se účastníci řízení mohou

s podklady řízení seznámit a před vydáním rozhodnutí se k nim vyjádřit. Tohoto práva žádný z účastníků řízení nevyužil.

V žádosti je uveden podrobný popis odchytů zvířat, pro která je povolována tato výjimka a který je v zásadních bodech překlopen do podmínek, za kterých je výjimka povolována. Shrnutí:

Pro nasazení telemetrického obojku jedinci vlka obecného bude třeba zvíře odchytit pomocí certifikovaných nášlapných pastí. K odchytu rysa bude použit pouze průchozí sklopec. Zvířata bude nutné na nezbytně nutnou dobu také imobilizovat, přičemž bude docházet k jejich držení, případně rušení. Zvířata bude uspávat veterinář a manipulovat s nimi budou zaměstnanci žadatele s osvědčením k práci s pokusnými zvířaty dle zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. V případě aktivace odchyťových zařízení bude v pohotovosti odchyťový tým tak, aby na místo odchyty dorazil do 30 min od zjištění přítomnosti chyceného zvířete (v případě použití nášlapných pastí) nebo do 4 hodin (v případě použití sklopce). Přesný projekt pokusu bude zpracován v projektu pokusu v případě udělení výjimky. Odchyt nebude probíhat v citlivém období výchovy mláďat vlků a rysů, tj. od 15. 4. do 31. 7. Během pětiletého období budou na území Libereckého kraje mimo chráněné krajinné oblasti odchyceny maximálně tři jedinci vlka obecného a dva jedinci rysa ostrovida. Cílem výzkumu je zjištění prostorové aktivity vlka obecného a rysa ostrovida, jejich rozptylu a potravní ekologie. Dle žádosti budou informace zjištěné pomocí telemetrie využity jak pro další osvětlu a vzdělávání veřejnosti (ať už formou populárních článků v médiích nebo vědeckých článků), tak pro praktickou ochranu druhu (ověření funkčnosti preventivních opatření, ochrana důležitých migračních koridorů, reakce na averzivní podmiňování).

Dne 8. 12. 2020 obdržel krajský úřad odborné stanovisko AOPK k žádosti Mendelovy univerzity v Brně k monitoringu vlka obecného a rysa ostrovida, které AOPK vydala na žádost Krajského úřadu Karlovarského kraje, ale s vědomím, že paralelně probíhají řízení týkající se stejné věci i na ostatních krajských úřadech, stanovisko zaslala k využití i jim. Ve svém stanovisku uvádí, že záměr žadatele je v souladu se schváleným Programem péče o vlka obecného včetně metod, výstupů a cílů výzkumu. Stejně tak se kladně vyjadřuje i k averzivnímu podmiňování u tzv. „bold“ jedinců či jedinců vykazujících problematické chování.

Původní prostředí **vlka obecného** tvořila široká škála biotopů od arktické tundry, přes lesy všeho druhu, po stepi a lesostepi v jižní Evropě. Sociální jednotka je tvořena párem nebo smečkou, vlci však často žijí i samotářsky. Kořisti jsou větší druhy kopytníků a drobná zvířata, významnou součástí potravy je i rostlinná strava a mršiny. V Evropě převažuje u vlka noční aktivita, přičemž ve dne smečka nebo jedinec odpočívá v úkrytu. Velikost teritoria je závislá na dostupnosti potravy, takže obecně platí, že v létě je výrazně menší než v zimě, na jihu dosahuje teritorium menší rozlohy než v severních oblastech. Jedinci i menší skupiny se někdy potulují mimo rámeček vlastní smečky. Při těchto potulkách jsou schopni uběhnout 18-28 km za den, při pronásledování kořisti byla zaznamenána vzdálenost až 200 km za 24 hodin. Vlk obecný se přirozeně vrací do přírody ve střední Evropě. Přibližně na přelomu tisíciletí vznikla malá populace na německo-polském pomezí. Tato populace se za posledních přibližně 20 let početně rozrůstá a osidluje nová území, od období 2012-2014 včetně severního příhraničí České republiky, a tedy i Libereckého kraje. Jedince vlka – na začátku roku 2019 řádově nižší desítky – v ČR nelze považovat za samostatnou populaci, ale okraj areálu populace zasahující na naše území ze Saska a německo-polského pohraničí. Aktuální početnost vlka v Sasku se odhaduje přibližně na 100 jedinců, velikost celé nížinné stredo-evropské populace je výrazně vyšší, v letech 2016/2017 byla odhadována na 780-1030 jedinců se vzrůstajícím trendem.

Záznamy a svědectví o pohybu vlků a zjištění jejich pobytových stopy je rozprostřeno po celém území Libereckého kraje, byť nerovnoměrně. Ve vlčím roce 2019/2020 žily na území Libereckého kraje min. tři smečky a jeden vlčí pár.

Za primární prostředí **rysa ostrovida** v Evropě a na Sibiři se považují lesy všeho druhu, obývá však i tundru v severních oblastech, středoasijské stepi a polopouště. Je to samotářské teritoriální zvíře, okrsky jedinců stejného pohlaví se mohou z malé části překrývat. Teritorium samce bývá větší a obsahuje i více teritorií samic. Rys je aktivní hlavně v noci. Jeho potrava je dosti rozmanitá, nejdůležitější složku tvoří menší kopytníci. V našich podmínkách je zcela dominantní srnec. Rys ostrovid byl kdysi rozšířen v celé Evropě s výjimkou Pyrenejského poloostrova a některých ostrovů, na východ jeho areál sahá na Sibiř a do horských oblast Střední Asie. Současný výskyt rysa je v Evropě rozdělen do několika víceméně izolovaných populací. Na většině území České republiky byl rys vyhuben v průběhu 18. století. V současné době jsou v České republice dvě hlavní oblasti stálého výskytu – jihozápadní Čechy a Beskydy a dvě oblasti se značně kolísavou početností – Jeseníky a Labské pískovce. Tomu odpovídá i fakt, že na rozdíl od narůstajících počtů záznamů týkajících se vlků nejsou na území Libereckého kraje mimo CHKO a KRNP žádné oficiální záznamy o výskytu rysa ostrovida za posledních více než 8 let.

Zvláště chránění vlk obecný a rys ostrovid jsou předmětem ochrany dle práva Evropských společenství. Pro škodlivé zasahování do jejich přirozeného vývoje, konkrétně pro jejich rušení, chytání, držení a dopravování (a to i uhynulých kusů) je nutné povolení výjimky. Ustanovení § 56 zákona stanoví, že „*Výjimky ze zákazů u památných stromů a zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů podle § 46 odst. 2, § 49 a 50 v případech, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody, povoluje na žádost toho, kdo zamýšlí uskutečnit škodlivý zásah, orgán ochrany přírody. U zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, které jsou předmětem ochrany podle práva Evropských společenství, lze výjimku podle věty první povolit jen tehdy, pokud je dán některý z důvodů uvedených v odstavci 2, neexistuje jiné uspokojivé řešení a povolovaná činnost neovlivní dosažení či udržení příznivého stavu druhu z hlediska ochrany.*” Ve zmíněném odstavci 2 je mimo jiné pod písm. a) uvedeno, že „*výjimku ze zákazů u zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů lze povolit v zájmu ochrany volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a ochrany přírodních stanovišť, ...*“, pod písm. b), že „*výjimku ze zákazů u zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů lze povolit v zájmu prevence závažných škod, zejména na úrodě, dobytku, lesích, rybolovu, vodách a ostatních typech majetku,*“, a pod písm. d), že „*výjimku ze zákazů u zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů lze povolit pro účely výzkumu a vzdělávání, ...*“.

Výjimku z ochranných podmínek lze tedy povolit z těchto zákonem požadovaných důvodů:

A) § 56 odst. 1 zákona – výjimku lze povolit v případech, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody: Dle všech podkladů, které má krajský úřad k dispozici, lze říci, že záměr je obecně projektem realizovaným v zájmu ochrany přírody, a je i možné potvrdit, že se dotýká dalších veřejných zájmů, jako je prevence závažných škod na dobytku a ostatních typech majetku či výzkum a vzdělávání, pro které lze výjimku povolit (§ 56 odst. 2 písm. b) a d) zákona). Výzkum (byť základní) rozšíření a etologie živočichů žijících na našem území prostřednictvím získaných poznatků již ze své podstaty přispívá k cílené a efektivní ochraně přírody, a je tedy v jejím zájmu. Jak zjištění prostorové aktivity obou šelem, jejich rozptylu a potravní ekologie, tak averzivní podmiňování může přispět ke snižování škod na hospodářských zvířatech či jiném majetku (zájmové chovy, ohrady atp.). V tomto případě je tedy třeba provést úvahu, zda tyto veřejné zájmy převažují nad ochranou obou šelem garantovanou zákonem vyjádřenou zákazem činností (odchyt, rušení, držení, případně dopravování), pro které je požadováno povolení výjimky.

Je třeba uvést, že možnost odchytu rysa ostrovida na území, kde je krajský úřad příslušným orgánem ochrany přírody, je spíše teoretická. Na tomto území se v současné době rysy vůbec nevyskytují a v případě výskytu by šlo o podobný případ jako o rysa, který doputoval z Beskyd

do Moravského krasu, kde několik let pobýval. Možnost, že by mohlo dojít k ovlivnění života více jedinců než jednoho osamělého kusu, je dle názoru krajského úřadu založeného na dostupných datech zcela nereálná. Krátkodobým ovlivněním tohoto jedince žijícího mimo území trvalého výskytu rysů budou zájmy ochrany tohoto druhu dotčeny zcela minimálně. Naopak by informace z telemetrického obojku mohly přinést zajímavé srovnání se životem rysa v Moravském krasu a částečně též odpovědět na otázku, proč se populace rysa nerozšiřuje u nás tak, jako v současné době prosperují vlci, ale spíše klesá. Zda pro tuto neblahou tendenci existují i jiné důvody než ty, které jsou nasnadě, tj. pytláctví a střety s dopravou. K důležitosti případných telemetrických dat by mohla přispět i skutečnost, že se jedná o nejméně konfliktní šelmu z hlediska škod na hospodářských zvířatech, což je jinak velmi spolehlivý indikátor výskytu, a je i nejnáročnější rysa vystopovat podle pobytových znaků (zahrabává trus, je ze šelem žijících u nás nejplášší). Ani AOPK ve svém stanovisku nemá o prospěšnosti posuzované metody odchytu a sledování rysů pochyb a považuje data takto získaná za naprosto unikátní a pro poznání biologie a ekologie druhu za zásadní.

Co se týká odchytu a sledování vlků, během pěti let dojde k ovlivnění života jednotek kusů zvířat. U vlka tomu je jak na úrovni Libereckého kraje (odchyt max. 3 jedinců), tak i celé části nížinné středoevropské populace žijící na území ČR (odchyt max. 7 jedinců). Jedná o záměr, který je v souladu s koncepčním dokumentem, Programem péče o vlka obecného schváleným v březnu 2020, což potvrdila i AOPK ve svém stanovisku. Ta má též s žadatelem uzavřenou smlouvu o vzájemné spolupráci, jejíž součástí je i dodatek o spolupráci v oblasti výzkumu vlka obecného a medvěda hnědého s důrazem na zjišťování populačních charakteristik obou šelem za účelem ochrany těchto druhů.

AOPK ve svém stanovisku dále uvádí, „že případným odchytem nedojde k negativnímu ovlivnění ani přirozeného vývoje populací obou druhů velkých šelem, pokud budou dodrženy veškeré podmínky stanovené výrobcem odchyťových pastí a závazek žadatele, že v případě úspěšně realizovaného odchytu bude u jedince vlka do 30 minut, v případě rysa do 4 hod. s erudovaným a plně vybaveným týmem v souladu s projektem pokusu. Bude tak zcela minimalizováno riziko možného zranění či dokonce úhynu odchycených jedinců.

Předkládaný záměr může významně pomoci v poznání biologie, prostorového chování, potravní ekologie a sociobiologie obou druhů. Monitoring v podobě telemetrického sledování je zároveň součástí schválené Metodiky monitoringu velkých šelem (publikována v srpnu 2020 na webu Agentury – viz https://portal.nature.cz/publik_syst/files/velselmy_mon_met_2020.pdf).

Neexistuje jiný způsob monitoringu, který by přinesl srovnatelně detailní data. S ohledem na konfliktnost obou druhů s chovateli hospodářských zvířat lze říci, že pouze telemetrické sledování nabídne státní ochraně přírody dostatečné informace o pohybu zvířat v rámci teritorií i mimo ně, o vlastní velikosti domovských okrsků, disperzi zvířat, využívání migračních koridorů v rámci vrstvy biotopu vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců (jev 36b jako územně analytický podklad), funkčnost a identifikaci kritických míst koridorů atp.

V případě, že by byl odchycen tzv. problematický jedinec, je telemetrický obojek jedinečnou metodou, kterou lze účinně systematicky averzivně podmiňovat jeho chování, jelikož budou existovat data o pohybu a výskytu tohoto konkrétního jedince. Zároveň bude možné účinně vyhodnocovat úspěšnost tohoto averzivního podmiňování a takto získaná data budou moci být využita pro management problematických jedinců (Pohotovostní plán – nápadný jedinec vlka obecného) a účinnější ochranu a aktivní opatření ve prospěch ochrany vlka obecného v budoucnosti.

Předkládaný záměr je dle názoru Agentury ve veřejném zájmu z pohledu ochrany přírody, neboť nabízí získání jedinečných dat, zásadních pro prohloubení poznání ekologie obou druhů. Záměr je tak jednoznačně ve prospěch ochrany vlka obecného a rysa ostrovida, protože je potřeba znát prostorové chování jedinců obou druhů pro účinné zajištění ochrany a zároveň řešení konfliktů, které oba druhy způsobují na nedostatečně zabezpečených hospodářských zvířatech.“

Vzhledem k evidentnímu souladu s Programem péče o vlka obecného, spoluprací žadatele s AOPK a jeho plánem deklarovaným v žádosti využít zjištěná data k praktické ochraně přírody a vzdělávání veřejnosti dospěl krajský úřad k názoru, že se jedná o záměr, který je jednoznačně v zájmu ochrany obou druhů a zcela konkrétně v i zájmu prevence závažných škod na dobytku a ostatních typech majetku či v zájmu výzkum a vzdělávání.

K tomu přispěje i povolení cíleného plašení za účelem averzivního podmiňování u jedinců vlka, kteří vykazují nežádoucí chování z hlediska soužití s lidmi. Toto averzivní podmiňování, včetně střelby gumových projektilů, je management doporučený experty z Large Carnivore Initiative for Europe, který převzal i Program péče o vlka obecného. U vlků je již z území ČR takové chování reportováno a navíc výše proplácených škod na hospodářských zvířatech způsobených vlky v Libereckém každoročně roste.

Dopad na zájmy ochrany odchycených jedinců bude minimalizován zkrácením nejstresovější části nakládání se zvířaty, tj. jejich odchyt. K tomu stanovil krajský úřad podmínku č. 5-7 tohoto rozhodnutí, kdy explicitně stanovuje nutnost sledování odchytových zařízení dvěma nezávislými systémy informujícími o odchytu zvířat a v souladu se žádostí i stanoviskem AOPK i dojezdové časy odchytových týmů a jejich odbornost.

Doba, kterou vlci stráví v nášlapné pasti, se tak ani zdaleka nepřiblíží době, kterou v ní strávila zvířata, která byla předmětem studie Santose a kol.: Characterization and Minimization of the Stress Response to Trapping in Free-ranging wolves (*Canis lupus*): Insights from Physiology and Behavior. Tato studie hodnotila hladinu stresu u 15 vlků chycených v SZ Portugalsku (žádný si nezpůsobil zranění). V této studii při 8 odchycích nebyly instalovány SMS alarmy, zvíře mohlo být v pasti až 12 hodin (pasti byly kontrolovány 2x denně). Na základě výsledků této studie její autoři navrhuji, že pokud není známo, jak dlouho byla zvířata chycena (tj. mezi 4 a 12 hodinami), je ovlivnění jejich chování prodělaným stresem takové, že pro reprezentativnost výsledků a jejich správnou interpretaci je třeba prvních pět týdnů po nasazení obojku zvířeti nebrat z hlediska výzkumů v potaz. Z toho pro krajský úřad vyplývá, že míra stresu pro odchycená zvířata, byť neprodělají žádné fyzické zranění, není zanedbatelná. Avšak snížením této doby na max. 30 minut lze míru tohoto stresu u zvířat dle názoru krajského úřadu významně snížit.

Na základě všech výše uvedených skutečností a stanovisek dospěl krajský úřad k závěru, že negativní dopad na zájmy chráněné zákonem bude minimální, a je tedy možné konstatovat, že záměr je v zájmu ochrany přírody, tj. ochrany volně žijících živočichů, pro které je výjimka povolována, a je i převažujícím veřejným zájmem na ochraně majetku a na výzkumu a vzdělávání. Tuto převahu veřejného zájmu zajistí i velmi podrobné a striktní podmínky, za kterých je tato výjimka povolována – jejich odůvodnění viz níže.

- B)** § 56 odst. 2 písm. a), b) a d) zákona – výjimku ze zákazů lze povolit v zájmu ochrany volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a ochrany přírodních stanovišť, v zájmu prevence závažných škod, zejména na úrodě, dobytku, lesích, rybolovu, vodách a ostatních typech majetku a též pro účely výzkumu a vzdělávání či opětovného osídlení určitého území populací druhu – odůvodnění viz bod A).

C) Neexistence jiného uspokojivého řešení: Dle krajského úřadu jiné uspokojivé řešení záměru jako celku, tj. monitoringu jednotlivců rysů a vlků pomocí telemetrických obojků, které je koordinováno ze strany AOPK, neexistuje. Tato koordinace a koncepčnost je dle názoru krajského úřadu dána jednoznačně souladem záměru s Programem péče o vlka obecného a souhlasným stanoviskem AOPK (viz výše). Odbornými garanty výzkumu jsou významní odborníci s dlouholetými zkušenostmi i publikační činností v dané problematice.

K vlastnímu odchytu budou použity certifikované, v praxi ověřené, pasti, v případě rysa dostatečně prostorný sklopec. Doba v odchytovéch zařízeních je zkrácena na minimum dle typu zařízení a metodiky umístování pastí. Riziko selhání zařízení sloužících k předání informace o odchytu zvířete je minimalizováno současným použitím dvou nezávislých systémů spouštěných při aktivaci odchytovéch zařízení. Telemetrický obojek zvířatům časem sám odpadne.

D) Povolovaná činnost neovlivní dosažení či udržení příznivého stavu druhů z hlediska jeho ochrany: Záměr se okrajově a přechodně dotkne jednotek jedinců vlků v rámci posuzované části nížinné stredo-evropské populace na území ČR, tj. jednotek %, na úrovni celé populace pak jednotek ‰ nebo méně. Jedinci však nebudou z populace odbíráni, tj. nelze předpokládat trvalý, a to ani minimální vliv na tuto populaci. Populace rysa je území ČR nestabilní ani se rys v posuzovaném území již mnoho let nevyskytuje, možnost jeho odchytu je zde spíše teoretická a realizace odchytu nemůže přispět k negativnímu ovlivnění jedinců pohybujících se na územích s trvalým výskytem rysa, ať už s reprodukcí nebo bez ní, která jsou pro utváření stabilní populace zásadní. Navíc záměr by tak, jak je navržen, měl být přínosem pro ochranu vlka i rysa, proto lze v dlouhodobém horizontu předpokládat spíše pozitivní ovlivnění stavu obou druhů (směrem k příznivému).

K podmínkám rozhodnutí:

Podmínka č. 1 směřuje k zamezení rušení šelem v době výchovy mláďat.

Podmínka č. 2 stanovuje max. počet jedinců, kteří mohou být odchyceni a sledováni, a to i s ohledem na celkový počet těchto jedinců v dotčené populaci tak, aby tato byla co nejméně ovlivněna a zároveň aby mohla být získána relevantní data.

Podmínky č. 3-9 byly stanoveny z důvodu co největšího snížení vlivu odchytu na odchycená zvířata tak, aby nedošlo ke zranění zvířat a jejich stresová reakce byla minimalizována.

Podmínky č. 10-15 byly stanoveny z důvodu možnosti kontroly, a naplňují tak ustanovení § 56 odst. 7 zákona (analogie s ustanovením § 5b odst. 3 písm. d) zákona), a též splnění informační povinnosti, kterou krajskému úřadu ukládá zákon.

Podmínka č. 16 řeší situaci, kdy bude třeba provést averzivní podmiňování zvířete, tj. cíleně ho rušit různými podněty, včetně např. střelby gumovými projektily. Averzivní podmiňování je založeno na principu spojení si nepříjemných pocitů s určitými místy nebo situacemi, konkrétně v tomto případě s blízkostí lidských sídel, hospodářských zvířat a přítomností člověka. Z tohoto důvodu je toto plašení podmíněno předchozí konzultací s krajským úřadem a AOPK.

Podmínka č. 17 byla stanovena k možnosti využití shromážděných dat státní ochranou přírody a zlepšení ochrany dotčených druhů (detekce migračních koridorů, předcházení škodám na hospodářských zvířatech, a tím pádem zlepšení „pověsti“ obou druhů atp.).

Podmínka č. 18 byla stanovena z důvodu nutnosti splnění informační povinnosti, kterou krajskému úřadu ukládá zákon, a naplňuje tak ustanovení § 56 odst. 7 zákona (analogie s ustanovením § 5b odst. 5 zákona).

Podmínka č. 19 byla stanovena z důvodu praktického dopadu záměru do ochrany přírody ve formě vzdělávání široké veřejnosti jako příspěvku k akceptaci obou druhů ze strany veřejnosti a zlepšení povědomí o jejich unikátním významu v rámci ekosystému. Pro min. jednu takovou publikaci (i když vzhledem k deklaraci žadatele využít zjištěná data k praktické ochraně přírody a vzdělávání veřejnosti jich krajský úřad očekává více) stanovil krajský úřad lhůtu dvou let po ukončení platnosti výjimky, kdy předpokládá zpracování dat a jejich publikování v odborných (impaktovaných) časopisech.

Podmínkou č. 20 byla v souladu s návrhem žadatele stanovena platnost tohoto rozhodnutí.

Na základě všech výše uvedených skutečností pak krajský úřad rozhodl, jak je ve výroku uvedeno.

Krajský úřad upozorňuje, že toto rozhodnutí nenahrazuje rozhodnutí a stanoviska vydávána podle jiných §§ zákona, např. týkajících se zákazů v přírodních rezervacích nebo souhlasů s činnostmi vázanými na souhlas orgánu ochrany přírody v přírodních rezervacích a památkách apod. Těž neřeší soulad záměru s jinými zákony (např. zákon o myslivosti či zákon na ochranu zvířat proti týrání).

Účastníci řízení dle § 27 správního řádu:

Mendelova univerzita v Brně, Lesnická a dřevařská fakulta, Zemědělská 1, 613 00 Brno

Obce na území Libereckého kraje ležící celé nebo i částí katastru mimo území CHKO České středohoří, CHKO Český ráj, CHKO Lužické hory, CHKO Jizerské hory, CHKO Kokořínsko – Máchův kraj a území KRNAPu a jeho ochranného pásma

P o u ě n í

Proti tomuto rozhodnutí lze podle ustanovení § 81 odst. 1 a § 83 správního řádu podat odvolání do patnácti dnů ode dne jeho oznámení k Ministerstvu životního prostředí ČR. Podání je nutno učinit prostřednictvím Krajského úřadu Libereckého kraje.

RNDr. Jitka Šádková

vedoucí odboru životního prostředí a zemědělství

Rozdělovník:

Obdrží do DS:

Mendelova univerzita v Brně, Lesnická a dřevařská fakulta, Zemědělská 1, 613 00 Brno

Obce na území Libereckého kraje celé nebo i částí katastru mimo území CHKO České středohoří, CHKO Český ráj, CHKO Lužické hory, CHKO Jizerské hory, CHKO Kokořínsko – Máchův kraj a území KRNAPu a jeho ochranného pásma

Ministerstvo životního prostředí ČR, odbor výkonu státní správy V, Liberec

Správa KRNAPu, Vrchlabí